

Haberler > Yazarlar > Ayşe ARMAN > Kalın ve direnin!

Ayşe Arman

Kalın ve direnin!

5 Kasım 2016

Yazdır Yazı Tipi

Bir Ayşe Kulin romanı daha...

'Kanadı Kırık Kuşlar'...

1930'ların Nazi Almanya'sından 2000'lerin Türkiye'si'ne uzanan bir ailenin dört kuşaklık hikâyesi.

Yine kadın hikâyesi...

Sıradışı, güçlü, coşkulu ve tutkulu kadınların hikâyesi...

Roman, Nazi döneminde Hitler Almanya'sından kaçan Yahudi bilim adamlarının Türkiye'ye gelmesiyle başlıyor, onların torunlarının 'Türkiye'den gitmek mi kalmak mı' tartışmasıyla son buluyor.

Her zamanki gibi akıcı ve yalın bir dille yazılmış, insanı içine alıyor.

Tempo da gittikçe artıyor, giderek yükselen bir müzik gibi...

Romanı okuyunca 1930'lardan bu yana değişen pek bir şey olmadığını da anlıyorsunuz, belli şablonlar hep tekrarlanıyor...

Ve insanı düşündürüyor, gitmeli mi kalmalı mı?

Ayşe Kulin diyor ki, "Ben isterim ki, herkes, yerli yerinde kalsın ve beğenmediği durumlarla mücadele etsin. Romanı yazarken da bu hissi vermek istedim: 'Kalın ve direnin!' Okumak da, gitmek de, kalmak da, mücadele etmek de, 'Bana artık müsaade' demek de... Size kalmış... Size ne iyi gelecekse onu yapın. Çünkü bu işin doğrusu yok, her insan başka bir dünya... Ama unutmayın başka vatan yok!"

Fotoğraf: Emre Yunusoğlu

'Kanadı Kırık Kuşlar', sakın başlayan, sonra temposu gittikçe artan, heyecan verici, öğretici ve ibret verici bir 'Ayşe Kulin romanı' olmuş. Günümüzde de pek çok paralellik var. Bu romanla bize ayna mı tutuyorsunuz?

- William Sheridan Allen'ın, 'Naziler İktidarı Nasıl Ele Geçirdiler?' diye bir kitabı var, onu okuyordum. Çünkü yazmak istediğim romanın arka planını öğrenmem gerekiyordu. Daha önce yayınevimin bastığı 'Yurtsuz Kalanlar'ı -Halit Çelikbudak yazmış- okumuş, etkilenmişim. Yıllar önce Faruk Şen de, 'Ay Yıldız Altında Sürgün'ü yazmıştı. İkisinde de yurtsuz kalanların acısı, Türkiye'nin kuruluş yıllarının heyecanlı hikâyesi vardı. Ben de Almanya'dan zoraki göçle gelen bir ailenin hayatını yazmak istiyordum uzun zamandır. Allen'ın kitabındaki Almanya'yı anlattım ilk bölümde... Türkiye ile bir benzerlik var mı yok mu, bu okurun kararıdır. Kimine göre var, kimine göre, bu dönem en demokratik dönemi Türkiye'nin. Demokrasinin ne olduğu, kişinin durduğu yere göre değişiyor galiba.

Bu dönemde bu romanı yazmanızın özel bir sebebi var mı?

- 2015 yılının aralık ayında başladım. Kitap, tesadüfen 'FETÖ'cü hareketin varlığını iktidarın da nihayet kabul ettiği, hatta FETÖ'cülerin darbe yapmaya kalkıştığı döneme denk geldi. Rastlantı işte...

İNSANLIK HENÜZ OLGUNLAŞAMAMIŞ

Baskı dönemlerinde insanların ülkelerini terk etmeleri ne tür acılar doğuruyor?

- İnsanın ülkesinden kaçmasını düşmanıma dahi reva görmem! Bir başka ülkede, ikinci sınıf vatandaş olmayı da asla istemem. İnsanlar doğdukları vatanlarında yaşayıp ölmeliler. Bosna'dan göçen büyükbabamın çektiği acıları 'Umut'ta anlatmışım. Aile öyküleri insanları etkiliyor kuşkusuz.

Romanınızda anlattığınız gibi bütün Avrupa, Yahudi bilim adamlarına sırtını dönmüşken, Atatürk kucak açıyor. Siz bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

- Öncelikle şunu kabul edelim: Atatürk olağanüstü ileri görüşe sahip biri. Vatanına yarayabilecek her duruma ve insana karşı çok duyarlı. Onca değerli bilim adamını yurdunda topluyor. Avrupa'ya gelince; bence Avrupa'nın bir türlü üstesinden gelemediği eksikliğidir, "Aman rahatımız kaçmasın da ne olursa olsun!" duygusu. Batı'nın ilimde, bilimde, teknolojiye, müzikte, sanatta ve felsefede geldiği noktanın önünde saygıyla eğiliyorum ama insanîyet duygusu denince sınıfta kalıyorlar. 90'lı yılların Bosna Savaşı'nda olduğu gibi, Hıristiyan olmayan kitlelerin acılarına duyarsızlık... Ama bizde de yok mu kendi dinimizden, hatta mezhebimizden olmayan insanları küçümsemek, onlara dünyayı dar etmek? Var! Demek, insanlık, Doğu'da da Batı'da da henüz olgunlaşmamış!

O dönemi konu alan bir roman yazmak ne zaman aklınıza düştü?

- Aklıma birdenbire düşmedi... Yıllar önce 'Ayyıldız Altında Sürgün'ü okurken, kitapta babamın adına ve resmine rastladım. Almanca bildiği için mühendislik dersleri veren bir Alman hocaya tercümanlık ve asistanlık yapmakla görevlendirilmiş. Belediyede kendi vazifesi son bulunca dörtnala gidermiş tercümanlık yapmaya. Zaten kitap, yüreğime işlemişti, bir de içinde tesadüfen babacığımı bulunca, o gün bu gündür yazmak istiyordum. Türkiye'nin çağı yakalamak için olağanüstü gayret gösterdiği, kadın-erkek her insanın fedakârlık yaptığı bir dönem. Kısmet bu yılmamış!

Atatürk'ün daveti üzerine gelen Yahudi yabancı bilim adamlarının yarattığı üniversite reformu Türkiye için ne anlama geliyor?

- Bilimde, çağdaş dünyayı yakalama anlamına geliyor. Aslında Atatürk'ün çağdaş bir üniversite kurma fikri çok daha önceden var. Prof. Malche'yi, mevcut üniversite için bir değerlendirme yapmaya 1926-27 yılları arasında davet ediyor. Prof. Malche, çalışmalarının sonunda bir üniversite değil, yüksekokul niteliğinde bir kurum buluyor. Hocaların tümünün kendi avukat büroları, muayenehaneleri, ticarethaneleri var. Derslere girip, öğrencilere notlarını okuyup, gidiyorlar. Elli yıldır notlar değişmemiş. Tartışma yok, yeni bir tez geliştirme yok. Öğrencinin soru sorma hakkı dahi yok! Bir üniversite durağan olamaz, yeni bilgi üretmek zorundadır. Üniversite, medrese değildir çünkü. O yüzden gelen bilim insanlarının Türkiye tarihinde çok önemli yeri var.

Nasıl sonuçlar yarattı?

- Türkiye'yi bugüne kadar ayakta tutan sağlam yapı, Hitler'in kürsülerinden, dinleri yüzünden attığı, işte bu çok değerli bilim adamlarının yetiştirdiği kuşaktır! Ben onlara 'Altın Kuşak' diyorum. 90'lı yıllara kadar, tıpta, hukukta, fizikte, kimyada, iktisattaki saygınlığımızı onların yetiştirdiği insanlar sayesinde sağladık. Artık yaş haddinden dolayı o kuşağın yetiştirdiği sonraki kuşaklar da sahneden çekilmekte sahneden. Yerini, feraseti cehalette bulan bir başka anlayış alıyor. Tek tesellim, o da geçecek, her şeyin geçtiği gibi...

KARANLIKLAR, AYDINLIĞA ÇIKMAK İÇİNDİR

Pek çok gazeteci, yazar, siyasetçi tutuklanıyor. Nereye gidiyoruz?

- Önce zor bir süreçten geçeceğiz. Almanya Hitler sonrasında dibe vurduğunda, nasıl bilinçlendi ve birbirini yemekten vazgeçip, müthiş bir hamle yaparak Avrupa'nın en güçlü ülkesi haline geldiyse, Türkiye de umarım dersini alıp, gerçeği görüp, birbirini yemekten vazgeçip, birleşip güçlenerek ve çok çalışarak, iyi bir noktaya tekrar gelecektir. Karanlıklar, aydınlığa çıkmak içindir.

Baskıcı rejimlerin iktidara gelişi hep benzer mi? Hep aynı şablonlar mı kullanılıyor?

- Öyle olduğu anlaşılıyor. Yeraltı örgütlenmeleri, gizli kapaklı işler, insanları yalanlarla kandırma yoluna gitmeler, bir süre için yapılan çeşitli yardımlar, zaaflardan istifade etmeler...

Tarih, tekerrürden mi ibaret?

- Hayır, bence bugünün emperyalizmi eskisinden değişik. Çokuluslu, ahlakını da yitirmiş bir 'para emperyalizmi' var şimdilerde. Zamanın ruhu, insanları ve devletleri kendine uyduruyor diyelim. 19'uncu yüzyılın sonunda imparatorlukların hepsi çözülmek zorundaydı. Kalan tek tük taçlı başlar dahi, bugün birer kukla, neticede. Batı dünyasında krallı da olsa, silme demokratik rejimler var. Doğu'da ise diktatörler ki her biri birbirinden kifayetsiz! Dünyaya bir göz atın, iki binli yılların Avrupa liderlerine bakın, çoğu karikatür karakter gibiydi... En ileri ucu ise Trump!

KENDİMİ BİLDİM BİLELİ MUHALİFİM

Cumhuriyet gazetesinde yaşananlara ne diyorsunuz?

- Hayatı boyunca, FETÖ mücadelesi vermiş insanları FETÖ'cü olmakla suçlamak olacak şey mi? Söylenecek söz kalmadı!

Kabul edilebilir bir şey mi?

- Kimse etmiyor ki, hatta suçlayanların kendileri bile... Televizyonda izliyorum, gözlerini kaçırıyorlar mahcubiyetten.

Siz de Cumhuriyet yazarısınız, siz korkuyor musunuz?

- Kendimi bildim bileli evime Cumhuriyet gazetesi alındı... 75 yıl! Şimdi dayanışma olsun diye, günde bir değil, beş Cumhuriyet gazetesi birden alıyorum. Korkuyor muyum? Hayır! Ben kendim için doğru olanı yapmaktan hiç korkmadım Ayşe. İnsanın kendi başına kaldığında kendine karşı mahcup olmaması en güzel hislerden biri.

“Aman ileri gitmeyeyim konuşurken” diyor musunuz?

- Oy kullanmaya başladığımdan beri, muhalifim ben. Hiçbir iktidarı, iltifata değer bulmadım, hep tenkit ettim, oy verdiğimi dahi! Huylu huyundan vazgeçmez. Sorunun cevabı hayır yani. Tek bildiğim, çok zor bir dönemden geçmekte olduğumuz. Darbe teşebbüsleri, IŞİD belası, PKK, yurdumuzun içinde ve dışında sürekli akan kan... Şehitler... Gençecik ölümler... Yerle bir edilen şehirler, bombalar, kararan hayatlar... Mahvedilmiş bir eğitim sistemi... OHAL ile artık tamamen ortadan kalkmış hukuk düzeni! Acilen yapılması gereken, öncelikle, en azından yurdumuzun içinde akan kanı durdurmamız. Gerisini zaman içinde tekrar yoluna koyarız...

KADINLAR DAHA ZEKİ VE YARATICI!

Siyaset erkeklerin bir güç oyunu mu?

- Öyle. Ama erkekler, kadınlara siyaset koltuğunu kolayca bırakmazlar. Bilirler ki, elden giderse kolayca geri alamayacaklar. Çünkü biz daha zeki, daha akıllı, yaratıcı ve dayanıklıyız...

Bu kitapta da dört kuşak kadın hikâyesi anlatıyorsunuz. Özel bir amacı var mı?

- Kadınları severim. İç dünyaları derin ve renklidir. Bizim aramızda da fesat var elbette ama hödük kesinlikle daha az! Kadının kıvrak zekâsı ve sezgileri, eğitilmiş olmasa bile, hödük olmasına izin vermiyor.

Siz, bir kadın yazar olarak, kadın gücünün altını mı çizmek istiyorsunuz?

- Elbette! Kadınları erkeklere göre çok daha zeki, becerikli ve yaratıcı buluyorum. Öyle olmasa, doğurganlık sadece kadınlara nasip edilmezdi...

TÜNELİN UCU!

Gençler, gidip kalmak arasında bocalıyor. Gidenler de var. Hatta aileler göçüyor. Romanınız sizce bu soruna bir çözüm getiriyor mu?

- Ben isterdim ki, herkes, yerli yerinde kalsın ve beğenmediği durumlarla mücadele etsin. Romanımı yazarken ben de bu hissi vermek istedim: 'Kalın ve direnin!' Ama romanlar büyük sorunlara çözüm getirmez, sadece bir mum yakarak tünelin ucunu göstermeye çalışır. Umarım gösterebilmişimdir... Hayat, değişim üzerine kurulu. Dünyada sonsuza kadar süren bir baskı dönemi olmadı...

BENİM BUNDAN SONRA GİDECEĞİM YER BELLİ

EDİRNEKAPI'DAKİ AİLE MEZARLIĞI

Siz, gider misiniz?

- Benim bundan sonra nereye gideceğim belli... Edirnekapi'daki aile mezarlığına!

Demeyin öyle! Oğullarınızdan biri gitse ne yaparsınız?

- Oğullarımdan ikisi uzun yıllardır dışarıda yaşıyor zaten. Yakınımda olmalarını isterdim ama çocuklarımızın hayatı kendilerine aittir. Seninki büyüdüğünde anlarsın...

Torunlarınız gitsin ister misiniz?

- Torunlarımın hayatına da ben karar veremem. Ben sadece kendim için konuşabilirim. Ben burada kalıcıyım. Bir yere gitmeye niyetim yok!

Zaten bizim vatanımız burası, nereye gideceğiz?

- Vallahi, ben burada kalıyorum. Benim dedelerim de buradaydı, anam da, babam da!

Gidince de kök salmak kolay olmuyor, sizin romanınızda da bunu okuyoruz.

- Türkiye'ye gelen Almanlar arasında. karı-koca kalan ve da esi didip, kendi kalanlar var. İstanbul ve

Ankara mezarlıklarında yatanlar var. Ama benim romanımdaki gibi, kendi vatanından kopamayanlar, Türklerle bir türlü anlaşamayanlar da var...

Mücadele edenler, kaçanlar, gidenler, kalanlar... Bu işin doğrusu var mı?

- Elbette yok Ayşe, her insan bir başka dünya!

'Vatanı sevgi olan' ne demek?

- Şu demek: Sevgidir, her işin başı! Eşini, işini, vatanını, aileni sevmezsen, mutsuz insan olursun. Sevmediğin eşi boşar, sevmediğin işten ayrılır, sevmediğin dostunla görüşmez, ülkende kendini mutsuz hissediyorsan gider nerede mutlu olacaksın, orada yaşarsın! Sevgisiz olmuyor. Ben, vatanımı her haliyle sevmeyi başarmış biriyim. Hiçbir yere gitmem.

Bu romandan insanlara geçmesini istediğiniz temel duygu nedir?

- Ben sadece bir dönemi ve gurbetteki Alman hocaları anlatmak üzere başladım, sonrası kendiliğinden, hızlanarak geldi... Tıpkı içinde yaşadığımız zaman gibi, akıllara durgunluk veren bir hızla! 10 yılda yaşanabilecekleri, artık birkaç yıla, hatta birkaç aya sığdırarak yaşamıyor muyuz? Bu nedenle, romanın başı tıpkı bir müzik parçası gibi 'largo' başlıyor, hayat durgun akıyor, 33'lü yıllardan 50'lere hatta 70'lere kadar... Sonra giderek hızlanıyor... Daha da hızlanıyor.

HER KÖTÜ RÜYANIN BİTTİĞİ BİR SABAH VARDIR!

Cumhuriyet kazanımları üzerinden niçin bu kadar eleştiri yapılıyor?

- Cumhuriyet'in erdemleri ve Osmanlı döneminin hataları onlara hiçbir zaman anlatılmadığı için! Cumhuriyet'i Osmanlılar kurdu. Ve bu yeni rejimde, onları batışa götüren hatalarını düzeltmek istediler. Ama bazıları, kavram karmaşası yaşıyor. Çünkü merdiven-altı eğitimde hiçbir zaman gerçekleri öğrenemezsiniz... Atatürk, sadece yüzde 5'i okuyazar olan bir topluma, özgüven aşılayarak, yaptığı harf devrimiyle, Anadolu sathında kurduğu okullarla, yoksul çocuklar arasından en yüksek mevkilere gelebilen vatan evlatları yetiştirdi. Demirel, Özal, Necdet Sezer, hatta günümüzün Cumhurbaşkanı, Cumhuriyet'in sağladığı olanaklarla buldukları mevkilere geldiler...

Mustafa Kemal'e ve Cumhuriyet'i kuranlara sürekli 'elitist' deniyor.

- O da doğru değil. Bu, 'elit' kelimesinin anlamını bilmemektir. Mustafa Kemal, sıradan bir memurun, yoksul ve öksüz büyümüş bir evladı, silah arkadaşlarının çoğu gibi... Devletin imkânlarıyla okumuş. Elit, Atatürk ve silah arkadaşları değil, Osmanlı padişahları ve çevresi, Osmanlı paşaları. Sarayda ve konaklarında debdebe içinde yaşadılar, iyi eğitim aldılar, varlıklıydılar, musiki, lisan öğrendiler. Bu arada, elit olmak da olmamak da ayıp değil. Sadece bir imkân meselesi.

O zaman, Cumhuriyet de 'elitist' bir hareket değil.

- Değil tabii, elitist değil, realist bir hareket! Vatan evlatlarını okutmuş, imtiyazları yabancılarda olan demiryollarını, vapur hatlarını, elektrik ve telgraf şirketlerini, posta idaresini millileştirmiş, ilk fabrikaları açmış. Halkı eğitmek, kadını yaşamın içine katmak, kadınlı erkekli çalışarak çağı yakalamak... Atatürk'ün en büyük suçu bunlardı!

Sizler, Cumhuriyet'in içine doğdunuz, babalarınız, anneleriniz... Şimdi ne yaşıyorsunuz?

- Kötü bir rüya görüyorum diyelim... Ama her kötü rüyanın bittiği bir sabah vardır!

Aslı Erdoğan ve içeride olan diğer yazarların durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

- İsyan ediyorum! Aralarında siyasi fikirlerini asla paylaşmadıklarım var. Şahsen antipatik bulduklarım da var. Ama yazar sıfatı taşıyan hiçbir insan, yazdıklarından dolayı içeri atılamaz bir hukuk devletinde. Gördüğün gibi, inatla hâlâ bir hukuk devletinde yaşamak istiyorum.

HER YERDE HÜRRİYET

DİĞER KANALLAR

Facebook

Twitter

RSS

Kişisel Verilerin Korunması

Hürriyet Kurumsal

Bize Ulaşın

Hürriyet
com.tr

© Copyright 2022 Hürriyet Gazetecilik ve Matbaacılık A.Ş